

ВІДВОЙОВАНІ У НЕБУТТЯ

Сергій ЦЮРИЦЬ

Народні танці Волині і Волинського Полісся у записах Миколи Полятикіна. — Луцьк, 2005. — 108 с.

Останніми, хто серйозно займався дослідженням народної хореографії українців, були наші класики Василь Верховинець та Микола Авраменко. На жаль, результати їхньої праці більше пропагувалися на сценах Америки, Канади, Австралії. В Україні тим часом втілювалась гопачно-кадрильна парадигма народної хореографії. Вона панувала на всіх сценах, по всіх танцювальних колективах — від будинків піонерів до будинків офіцерів, і давала підстави думати, що оце й є те народне танцювальне мистецтво, яким славились українці. Еклектика в рухах, фігурах доходила до смішного, але в той же час звучала українська мелодія і через неї, і тільки, танець називався українським народним. Насправді це було кантрі — суміш українських, російських, єврейських елементів. За суттю воно нічим не відрізнялося від американського, де в канву танцю включалися іспанські, українські, шотландські та всякі інші танцювальні мотиви. Та за формою, за костюмами всі ці танці відрізнялися від американських. Головно тим, що хлопці виступали обов'язково в турецьких червоних чи синіх шароварах, а дівчата — в київських плахах. Таким поставав усереднений український танець, що мав представляти етнічну територію від Полтави до Карпат.

Але й тоді були справжні професіонали. Не зіпсовані вихованням радянської школи хореографії, вони намагалися шукати своє, рідне і неповторне. Микола Андрійович Полятикін — упорядник збірника "Народні танці Волині і Волинського Полісся" саме із них. Народився М. Полятикін 12 серпня 1948 р. в

с. Ковбонки (тепер селище Шалшине), неподалік останньої гетьманської столиці України міста Глухова на Сумщині. Після закінчення восьмирічки вступив на хореографічне відділення Гадяцького культурно-освітнього училища, але невдовзі відділення вирішили розформувати. Групу майбутніх хореографів перевели до Луцького культурно-освітнього училища, яке М. Полятикін успішно закінчив у 1967 році. Відтоді він незмінний хореограф-постановник заслуженого народного ансамблю пісні і танцю України "Колос". Об'їздив майже всі села і містечка Волині, де записав багато народних танців. Його танцювальний колектив у складі народного хору "Колос" і в радянські часи дихав свіжістю й неповторністю справжнього, непідробного мистецтва, чим істотно відрізнявся від інших, навіть професійних колективів, а тому сприймався глядачами якось по-особливому. І не за рахунок якихось складних для виконання сольних виходів, в нього їх майже нема, а тільки завдяки тій естетичній чистоті й не награному пориву духу, який, очевидно, десь на підсвідомому рівні передавався новому поколінню від предків.

**Народні танці Волині
і Волинського Полісся
у записах
Миколи Полятикіна**

Микола Полятикін один з небагатьох українських хореографів, який у своїй творчості безпосередньо звертається до народних танців "Мак", "Шум", "Ой ти, голубочок", "Женчикок-бренчикок", "Перепілонька", записаних українським хореографом Василем Верховинцем. У репертуарі відомого колективу такі колоритні композиції, як "Колядки", "Щедрий вечір", "Ой весна, весна", "Обжинки", "Волинські вечорниці", "Волинське весілля", "Коровай", "На Івана, на Купала", "Марусина", "Козаки", "Червона калина", "Волинські забави". В колективі виступають не лише волиняни, а й поліщуки. Так і в ре-

пертуарі: є волинські й поліські танці. І хоч хореографічне мистецтво найбільш інтернаціональне, відмінності між поліськими й волинськими танцями таки відчутні. Поліські стрімкі й поривчасті, як вітер, що шугає десь у верхів'ї сосен, волинські — підкреслено шляхетні, сповнені самоповаги. По цих, і не тільки по цих, виражальних особливостях можна вивчати етнічну історію обох гілок на дереві українського етносу.

Заслужений народний ансамбль пісні і танцю України "Колос" веде надзвичайно активну концертну діяльність, пропагує українське народне мистецтво в Україні і цілому світі. Він продовжує традиції всесвітньовідомого хореографа, культурно-громадського діяча Василя Авраменка, який після поразки Української Народної Республіки, створював пересувну школу українського народного танцю з філіями у Львові, Луцьку, Кременці, Рівному, Холмі, бував і в Торчині. Ансамбль "Колос" — лауреат всеукраїнських та міжнародних фольклорних фестивалів, має престижні нагороди.

До рецензованої книги увійшли найбільш характерні танці українського народу — Грайка, Душка, Волинська полька, Кременецька полька, Шуруха (мовчанівська полька), "Гарбуз-полька", Коритненська полька, Марусина, Любешівська полька, весільний танець з шишками, фрагмент поліського весілля "Похода", записані у селах Шепель, Богушівка, Усічі, Антонівка Луцького, Кременець Рожищенського, Мовчанів, Коритниця Локачинського, Галузія Маневецького, Коритниця Володимир-Волинського, Невір Любешівського, Балухів Ратнівського районів.

У збірнику подаються докладні описи танців та рухів, що поряд з науковою етнографічною цінністю може становити безпосередній інтерес для сучасної практичної хореографії. Автор доповнює збірник специфічною інформацією, яка допомагає краще зрозуміти характер танцю. Так, подаючи опис Волинської польки, акцентує на сценічних костюмах танцюристів, у яких проглядаються волинські народні традиції: для дівчат — біла блузка, рясна довга спідниця, червона корсетка, головний убір у вигляді стрічок та червоних китиць; для хлопців — вузькі штани, довга навипуск сороч-

ка, підперезана поясом, кристатий солом'яний бриль. Цікавим, на наш погляд, є танець "Шуруха", який виконували на вечорницях по клунях та хатах, де збиралася молодь. Назва "Шуруха" походить від того, що виконавці під час танцю шурували по підлозі підшоною. У танці "Похода" знаходимо опис фрагменту поліського весільного обряду: свати і свашки плетуть із квітів, соломи, сіна великий вінок, прикрашають його квітами, надівають на батьків, які одружили останнього сина. Потім батьків возять у візку по всьому селу, а ті дають викуп музикантам і сватам, запрошуючи їх до столу. Танець супроводжується жартівливими приспівками, записаними у с. Велика Глуша Любешівського району.

Микола Полятикін не зупиняється на досягнутому, укладає нове авторське видання — своєрідний посібник з народної хореографії, а ще спілкується з відомими митцями рідного краю, близького і далекого зарубіжжя. Разом з народним артистом України, художнім керівником ансамблю "Колос" Олександром Огородником, заслуженим працівником культури України, композитором, вокалістом, керівником оркестрової групи Ярославом Найдюю відомий балетмейстер працює над новими національно забарвленими постановками. Він не просто хореограф-постановник, а й безпосередній учасник усіх сценічних дійств — танцюрист, актор, співак. Як, до речі, і всі дійові особи у цьому уславленім ансамблі.

Сьогодні ж маємо добуті в поліських пущах та на волинських шляхах коштовні камінці справжнього народного мистецтва, що, відшліфовані рукою майстра, заграли своїм блиском, аби ними милувався світ. Не хочеться вживати високих слів, а часом навіть і малої похвали, коли виходить будь-чия перша книжка. Але похвалити те, на що пішли не роки, а десятиліття, таки слід, адже відвойовані у небуття кільканадцять традиційних танцювальних шедеврів, які сьогодні вже записати неможливо. Таку кількість оригінальних танцювальних творів випадає записати не кожному. До Миколи Полятикіна це вдалося лише двом — Василеві Верховинцю та Миколі Авраменку.

Луцьк